

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ČESKÝ JAZYK

4.ročník

**inovace a zkvalitnění výuky směřující
k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti**

ZLATOVLÁSKA

**četba ukázky pohádky Zlatovláška, společná
práce s osnovou pohádky, rozbor pohádky-
pracovní list**

vl. znak: UM-ČJ

Autor: Alžběta Dostálová 2012 ZŠ Rokytnice v O.h.

Pohádka není celá. Ukázka začíná u třetího Jiříkova úkolu.

1) Text nejprve učitel přečte sám a poté vyvolává žáky a text přečtou společně.

TEXT:

Král Jiříka zase pochválil, že dobře svou věc udělal; a potom ráno mu třetí práci uložil: „Chceš-li, abych svou Zlatovlásku tvému králi dal za manželku, musíš jí přinést mrtvou a živou vodu; bude jí totiž potřeba.“

Jiřík nevěda, kam se pro tu vodu obrátit, šel nazdařbůh, kam ho nohy nesly, až přišel do černého lesa.

„Och, kdyby tu byli moji krkavci, snad by mi pomohli!“

Tu se mu nad hlavou cosi šustlo, a kde se vzali, tu se vzali, dva krkavci: „Však tu jsme, abychom ti pomohli. Co chceš?“

„Mám přinést mrtvou a živou vodu, ale nevím, kde ji hledat.“

„O té my dobře víme. Maličko jen počkej, my ti ji přineseme.“

A za malou chvíli přinesli Jiříkovi každý jednu baňku plnou vody; v jedné baňce byla živá voda, v druhé mrtvá. Jiřík byl rád, že se mu tak dobře poštěstilo, a pospíchal k zámku. Na kraji lesa viděl od jedle k jedli rozpjatou pavučinu, prostřed pavučiny seděl veliký pavouk a cucal mouchu. Jiřík vzal tykvici s mrtvou vodou, postříkl pavouka, a pavouk se svalil na zem jako zralá višně. Byl mrtev. Potom postříkl mouchu z druhé tykvice živou vodou, a moucha začala sebou házet, vyškrábala se z pavučiny ven a fuk do povětří.

„Tvé štěstí, Jiříku, že jsi mě vzkřísil,“ bzučela mu kolem uší, „však beze mne sotva bys uhl, která z dvanácti je Zlatovláska.“

Když král viděl, že Jiřík tu třetí věc také dokázal, řekl, že mu svou zlatovlasou dceru dá. „Ale musíš si ji sám vybrat,“ řekl.

Potom ho vedl do jedné veliké síně, tam uprostřed byl kulatý stůl a kolem stolu sedělo dvanáct krásných panen, jedna jako druhá; ale každá měla na hlavě šátek dlouhý až na zem, bílý jako sníh, takže nebylo vidět, jaké má která vlasy.

„Tohle jsou mé dcery,“ povídá král. „Uhodneš-li, která z nich je Zlatovláska, získáš ji a můžeš ji hned s sebou odvést; neuhodneš-li, není ti souzena, musíš odejít bez ní.“

Jiřík byl v největší úzkosti, nevěděl, co si počít. Vtom zašeptalo mu cosi do ucha: „Bz-bz! Jdi okolo stolu, já ti povím, která to je.“

Byla to moucha, co ji vzkřísil živou vodou.

„Tahle panna to není - ta taky ne - ta taky ne - tahle je Zlatovláska!“

„Tuto dceru mi dej!“ vykřikl Jiřík, „tu jsem vysloužil svému pánu.“

„Uhodls,“ řekl král, a panna hned taky vstala od stolu, odhrnula loktušku, a zlaté vlasy plynuly jí hustými prameny z hlavy až na zem, a bylo od nich tak jasno, jako když ráno slunce vyjde, až Jiříkovi oči přecházely.

Potom dal král na cestu své dceři, jak se sluší a patří, výbavu a Jiřík odvezl ji svému pánovi za nevěstu.

Starému králi se oči jiskřily a poskakoval radostí, když Zlatovlásku viděl, a hned poručil, aby se dělaly přípravy k svatbě.

„Chtěl jsem tě sice dát oběsit pro tvou neposlušnost, aby tě krkavci snědli,“ povídá Jiříkovi, „ale že jsi mi tak dobře posloužil, dám ti jen sekyrou hlavu srazit a pak tě dám počestně pochovat.“

Když Jiříka popravili, prosila Zlatovláška starého krále, aby jí toho mrtvého služebníka daroval, a král nemohl to své zlatovlasé nevěstě nijak odepřít. Potom ona srovnala hlavu Jiříkovi k tělu, pokropila ho mrtvou vodou, a tělo srostlo s hlavou, takže po ráně ani památky nezůstalo; pak ho pokropila živou vodou, a Jiřík zase vstal, jako by se byl znovu narodil, čerstvý jako jelen a mladost mu z tváří svítila.

„Och, jak jsem to tvrdě spal!“ povídá Jiřík a mnul si oči.

„Ba věru, tvrdě jsi spal,“ řekla Zlatovláška, „a kdyby mne nebývalo, na věky věků by ses byl neprobudil!“

Když starý král viděl, že Jiřík zas ožil, a že je mladší a krásnější než prve, rád by byl taky tak ještě zas omládl. Hned poručil, aby ho taky sťali a pak tou vodou pokropili. Sťali ho a kropili živou vodou pořád, až ji všechnu vykropili, ale hlava nijak mu nechtěla k tělu přirůst; potom teprve začali mrtvou vodou kropit, a v okamžení přirostla; ale král byl zase mrtev, protože už neměli živou vodu, aby ho vzkřísili.

A protože království bez krále nemohlo být a nikoho tak rozumného neměli, aby všem živočichům rozuměl jako Jiřík, udělali Jiříka králem a Zlatovlásku královnou.

2) Na tabuli je připravená osnova, která je napsaná dvoubarevně (např. modře a červeně).

Společně se žáky vytvořte začátek pohádky podle osnovy napsané modře. (Část pohádky podle osnovy napsané červeně jste si již přečetli.) Každý řekne jednu větu. Učitel začne, např.: *...Žil byl starý král, který dostal od jedné babičky kouzelného hada...* Další pokračuje, navazuje na učitelovu větu. Takto podle osnovy vytvoří začátek pohádky.

OSNOVA:

- 1) Král dostal kouzelného hada
- 2) Jiřík byl prozrazen
- 3) Jiřík byl vyslán pro Zlatovlásku
- 4) Jiřík zachránil mravence, krkavce a rybu
- 5) Jiřík splnil 1. úkol
- 6) Jiřík splnil 2. úkol
- 7) Jiřík splnil 3. úkol
- 8) Jiřík zachránil mouchu
- 9) Jiřík vezl Zlatovlásku ke králi
- 10) Zlatovláska zachránila Jiříka
- 11) Král zemřel a Jiřík si vzal Zlatovlásku

3) PRACOVNÍ LIST:

1. KTERÁ ZVÍŘATA V UKÁZCE VYSTUPUJÍ?

2. JE DĚJ POHÁDKY SKUTEČNÝ? POKUD ANO, PROČ? POKUD NE, PROČ?

3. CO JE V POHÁDCE ZÁZRAČNÉHO?

4. NAJDĚTE V OSMISMĚRCE AUTORA TÉTO POHÁDKY:

K	O	J	A	D	E	Í	E
J	A	R	O	M	Í	R	Č
K	K	R	V	L	S	V	F
D	P	K	E	P	A	M	T
S	S	A	M	L	V	P	O
E	R	B	E	N	U	U	Š
Í	V	L	N	R	V	E	K

5. DO ÚRYVKU Z POHÁDKY SE ZAPLETLA SLOVA, KTERÁ TAM NEPATŘÍ. JSOU TO NÁZVY DALŠÍCH POHÁDEK. TA SLOVA NAJDĚTE A SLOŽTE JEDNOTLIVÉ NÁZVY:

Byl jeden král a byl tak rozumný boháč, že i všem živočichům rozuměl, co a si povídali. Přišla k němu jednou nějaká stará babička, přinesla chudák mu v košíku hada a povídá, aby si ho dal ustrojít, když ho sní tři, že bude všemu rozumět, co které zlaté zvíře v povětří, na zemi i ve vodě mluví. Tomu králi se to líbilo, že bude umět, co nikdo neumí, dobře babičce zaplatil a hned poručil sloužícímu, aby mu rybu k obědu připravil: „Ale,“ prý, „ať ji ani na jazyk nevezmeš, sic mi to svou hlavou vlasy zaplatíš!“ Děda Jiříkovi Vševěda, almužna tomu sloužícímu, bylo divné, proč mu to král tak tuze zapověděl. „Jakživ jsem takové ryby neviděl,“ povídá hrnečku sám sobě, „vypadá zrovna tak jako had! A jaký by to byl kuchař, kdyby ani neokusil, co strojí? Vař!“ Když to bylo upečeno, vzal dlouhý kousíček na široký jazyk a ochutnával. Vtom slyší kolem uší něco a bzučet: „Nám taky něco, nám taky něco!“ Bystrozraký Jiřík se ohlíží co to, a nevidí než několik much, co v kuchyni lítaly.

6. VÍTE, KTERÁ RYBA VYPADÁ JAKO HAD?

7. ZNÁTE NĚJAKÉ DALŠÍ POHÁDKY, KDE URČITOU ROLI HRAJE RYBA?

ŘEŠENÍ:

1. KTERÁ ZVÍŘATA V UKÁZCE VYSTUPUJÍ?

KRKAVCI, PAVOUK, MOUCHA

2. JE DĚJ POHÁDKY SKUTEČNÝ? POKUD ANO, PROČ? POKUD NE, PROČ?

NENÍ, PROTOŽE ZDE VYSTUPUJÍ ZVÍŘATA, KTERÁ MLUVÍ. JSOU ZDE KOUZELNÉ PŘEDMĚTY, JAKO ŽIVÁ A MRTVÁ VODA. TAKÉ JSOU ZDE NESKUTEČNÉ VĚCI, JAKO ZLATOVLÁSKY ZLATÉ VLASY.

3. CO JE V POHÁDCE ZÁZRAČNÉHO?

VIZ. PŘEDCHÁZEJÍCÍ OTÁZKA

4. NAJDĚTE V OSMISMĚRCE AUTORA TÉTO POHÁDKY:

KAREL JAROMÍR ERBEN

5. DO ÚRYVKU Z POHÁDKY SE ZAPLETLA SLOVA, KTERÁ TAM NEPATŘÍ. JSOU TO NÁZVY DALŠÍCH POHÁDEK. TA SLOVA NAJDĚTE A SLOŽTE JEDNOTLIVÉ NÁZVY:

Byl jeden král a byl tak rozumný **boháč**, že i všem živočichům rozuměl, co **a** si povídali. Přišla k němu jednou nějaká stará babička, přinesla **chudák** mu v košíku hada a povídá, aby si ho dal ustrojit, když ho sní **tři**, že bude všemu rozumět, co které **zlaté** zvíře v povětrí, na zemi i ve vodě mluví. Tomu králi se to líbilo, že bude umět, co nikdo neumí, dobře babičce zaplatil a hned poručil sloužícímu, aby mu rybu k obědu připravil: „Ale,“ prý, „ať ji ani na jazyk nevezmeš, sic mi to svou hlavou **vlasý** zaplatíš!“ **Děda** Jiříkovi **Vševěda**, **almužna** tomu sloužícímu, bylo divné, proč mu to král tak tuze zapověděl. „Jakživ jsem

takové ryby neviděl,“ povídá **hrnečku** sám sobě, „vypadá zrovna tak jako had! A jaký by to byl kuchař, kdyby ani neokusil, co strojí? **Vař!**“ Když to bylo upečeno, vzal **dlouhý** kousíček na **široký** jazyk a ochutnával. Vtom slyší kolem uší něco a bzučet: „Nám taky něco, nám taky něco!“ **Bystrozraký** Jiřík se ohlíží co to, a nevidí než několik much, co v kuchyni lítaly.

BOHÁČ A CHUDÁK

TŘI ZLATÉ VLASY DĚDA VŠEVĚDA

ALMUŽNA

HRNEČKU VAŘ!

DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRAKÝ

6. VÍTE, KTERÁ RYBA VYPADÁ JAKO HAD?

ÚHOŘ

7. ZNÁTE NĚJAKÉ DALŠÍ POHÁDKY, KDE URČITOU ROLI HRAJE RYBA?

JEZERNÍ KRÁLOVNA, PRINCEZNA ZE MLEJNA, O ZLATÉ RYBCE,...

UŽITÉ ODKAZY:

<http://www.jarodic.cz/cz/pohadka-o-zlatovlasce.php>